

NAUJIENOS

VISŲ LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS UŽ TAUTOS LAISVĘ

Library of Congress Gr. LITHUANIAN DAILY NEWS
Periodical Division
Washington, D. C. 20540

The First and Greatest
Lithuanian Daily in America
NAUJIENOS
The Lithuanian Daily News
Published by The Lithuanian News Publishing Co., Inc.
1739 So. Halsted Street, Chicago, Ill. 60608
Haymarket 1-6100
Over One Million Lithuanian
In The United States

VOL. LXII

Price 15c

Chicago, Ill. — Penktadienis — Friday, August 13, 1977

Nr. 195

IZRAELIS STEIGIA NAUJAS KOLONIJAS

BANDĖ NUŽUDYTI ISPANIJOS KARALIŲ IR PREMJEŲ

Portorikiečiai atsisakė ludyti teisumui apie bombų sprogdinimą Amerikoje

MADRIDAS, Ispanija. — Ispanų policijai pavyko laiku pastebėti po tiltu padėtą galingą bombą, taikytą pravažiuojančiam karaliui Juan Carlos, jo žmonai Sofijai ir premjerui Suarez.

Pasikėsintojai žinojo, kad Ispanijos karalius Juan Carlos su šeima atostogauja Malorkos saloje esančioje didelėje karaliaus viloje.

Premjeras atvyko į Malorką, kad galėtų su karaliu aptarti kelis svarbius valstybės reikalus. Jis pasinaudojo proga ir karaliaus jachta išplaukė paplaukioti nepaprastai maloniuose Malorkos vandenyse. Sala dabar yra pilna vasarotojų.

Policija laiku pastebėjo bombą

Ispanijos policija, saugojusi karalių ir vyriausybės narius, pastebėjo ankščiau nematytą ryšulį, pakabintą paltėje, pro kurią turėjo pravažiuoti karalius, karalienė ir premjeras.

Tuojuo buvo imtasi priemonių karaliaus gyvybei apsaugoti. Pasikėsintojai manė, kad karalius, grieš iš jūros, sės ir automobilį ir trumpiausiu keliu vyks į savo vasarvietę. Pasikėsintojai tada būtų paleidę bombą ir pakenkę karaliui ir premjerui.

Karaliui buvo įsakyta nevažiuoti, o policija nuleido išskeltą bombą, išnešė ją į laukus ir sprogdino. Bomboje buvo vienas kilogramas sprogstamosios medžiagos.

Policija taip pat turi žinių, kad karalių nužudyti rengėsi dešinėje elementai. Jie kovojo prieš demokratine santvarką Ispanijoje, o dabar pats karalius stengiasi tą santvarką gražinti.

Nenori duoti žinių Amerikos teisumui

Teisėjas James B. Parsons padėjo į kalėjimą tris portorikiečius, atsisakiusius teikti žinias apie dinamito ir kitokios sprogstamos medžiagos laikytojus. Chicago policija, patyrusi apie portorikiečio Carlos A. Torres veiklą, padarė jo bute, esančiame 2659 W. Haddon Ave., krata, rado 211 pirštų dinamito ir kitokios sprogstamos medžiagos.

Policija suėmė universiteto instruktorių Jose Lopez; teisme tarnaujanti jo broli Juan A. Lopez, ir YMCA programų direktorių Roberto Calderon. Jie atsisakė duoti policijai savo pirštų nuospaudas, nesileidė fotografuojami, o teisėjui pareiškė, kad jis neliudys prieš kitus portorikiečius.

Kriminalistai padarė milijoninius nuostolius

Prokuroras Jeremy D. Margolis pareiškė teisumui, kad čia reikalus neina apie jokią politiką.

Vėsus, debesuotas

Saulė teka 6:20, leidžiasi 7:46

Portorikiečiai patys nesutaria ko nori

NEW YORKAS. — Jungtinių Tautų Dekolonizacijos komitete antradienį prasidėjo debatai dėl Portoriko šalies dabartinio statuso. Panašiai, kaip keliais atvejais ankščiau, Amerikos delegatai tuos debatus boikotuoja.

Debatuose trys šios Karaibų salos — Porto Rico atstovai pasireiškė trimis skirtingais pasiūlymais. Komitetas išsklaidė visus tris: 1) Priėmimą į Jungtinių Valstijų narių skaičių, 2) Palikti ligšiolinį statusą, Portoriko salai įeinant į JAV višumos sudėtį, 3) Portorikui visiškai atsisukti nuo Jungtinių Valstijų.

Tas tris skirtingas pasiūlymas JT atstovauja trys portorikiečiai: Juan Garcia Passalacqua, Graciano Morena, Marchand ir Marco Antonio Rigau, kurie sutaria tik dėl reikalo konstruktyvios permainos santykiuose su Jungtinėmis Valstybėmis.

Portoriko turi 3.1 milijonus gyventojų. Jų apšviata Chicagoje, ypač šiaurinėje miesto dalyje.

Liutys Kalifornijoje ne laiku ir ne vietoje

LOS ANGELES. — Iš Meksikos atsilinkusio, jau silpnėjančio uragano Doreen lietus smarkiai permirkė kai kurias Kalifornijos dalis, aptvindė derliaus laukus, pakelėse įklampino automobilius ir sukėlė šlaitų slinkimo pavojų Santa Barbara gaisrui išdegtose ravinose.

Pietinėje dalyje lietui pilant, gaisrininkai šiaurinėje dalyje stengėsi gesinti paskutinius žaibų sukeltus gaisrus, kurie nesuvaldomai plito dėl nesibaigiančios sausras.

Los Angeles Vandens ir Energijos departamentas pareiškė, kad lietus lyja per toli pietuose ir negali padėti sausras išdžiovintam Owens Valley rezervuarui Sierra Nevada kalnuose. Lietus buvo smarkiausias ten, kur jo nereikėjo.

Amerikoje staigiai užėjusi audra išgriovė Johnson miestelį, o Indijoje audra apsmė 25,000 akurus žemės, išgriovė lūšnas, prigrūdė galvijus, o žmonėms sukėlė daug vargo. Paveikslė matome du berniukus, kaip savo laiku Mississippi vandenys plaukiojo Huck Finn. Jie padeda pervežti istrigiusius žmones, vaikų ir šunis. Vyresnysis vairuoja plautą, o mažesnisys jam padeda.

DVI MERGAITES UŽMUSTOS ELVIS PRESLEY ŠERMENYSE

Teisėjas leido Kent universitetui statyti mokyklą studentų nušovimo vietoje

MEMPHIS, Tenn. — Dvi jaunos mergaitės, atvykusios į Elvis Presley šermenis ir leukičius eilės, kad galėtų įeiti į vių ir paskutinį kartą pamatyti muziką ir dainininką Elvis Presley, buvo užmustos. Nesuvaldomas automobilis pirmą trenkė į pastatytą automobilį, atsimušė ir trenkė į eilėje stovėjusią kelių tikstančių minią, užmušė dvi 17 metų mergaites, sužeidė 4 kitus asmenis, nuvaziavo iki kitos gatvės ir sustojo ties stulpu.

Policija suėmė vairuotoją ir uždėjo areštą mašinai. Tuo tarpu sustabdė judėjimą ties Presley nemais, iškviatė ambulansą ir nuvežė sužeistuosius ir užmustąsias į ligoninę.

Presley mirė 4 minučių laikotarpyje

Dainininkas Presley, gavęs širdies smūgį, tuojuo buvo nugabentas į ligoninę. Jis jau nuo ryto nekaip jautėsi, o kai gavo priepuolį, tai prie jo buvo asmeniškas jo gydytojas, kuris tuojuo pastebėjo pavojų ir paskubomis nugabeno populiarią dainininką į ligoninę.

Padarytas skrodimas rodo, kad niekas nebūtų galėjęs dainininko išgelbėti, nes ritmiškai plakusi jo širdis sustojo keturių minučių laikotarpyje.

Gydytojai dainininkui kelis kartus buvo patarę tiek daug nevalgyti, bet alkis visą laiką jį kankino. Kada, jam tekdavo dainuoti, groti ar vaidinti, tai jis turėdavo pirma socialiai pavalgyti. Ankščiau jis negėdavo nugerti, met paskutiniu metu jis degtinės negerdavo.

Aprimino nesuvaldančius studentus

CLEVELAND, O. — Federalinis teisėjas Thomas Lambros nutarė leisti Kent universitetui statyti reikalingus gimnazijos

rūmus toje vietoje, kurie prieš 7 metus nacionalinės gvardijos kariai nušovė 4 studentus, nepaklausius įsakymo.

To meto studentija protestavo prieš Vietnamo vykusias kovas ir nenorėjo, kad Amerikos kariai įžengtų į Kambodiją, iš kurios šiaurės Viena kariai veržėsi į Pietus.

Praeitą savaitę vienas studentas teškė varškinį blyną tiesiai į Ohio gubernatoriaus veidą už tai, kad neprotestavo prieš studentų nušovimą. Buvo sprendžiama byla, nacionalinės gvardijos vadovybė buvo išsteisinta. Gvardijos karininkas įsakė studentams pasitraukti iš aikštės, bet jie nepaklausė. Kai į juos buvo paleisti keli šūviai, tai išsiskirstė.

Baudžia Ispanijos duonos kepyklas

MADRIDAS, Ispanija. — Ispanijos teismai labai greitai sprendė kelių kepyklų bylas ir jas nubaudė stambiomis sumomis. Infliacija paltė visą ekonominį krašto gyvenimą, bet vyriausybė labai atidžiai seka, kad nepradėtų kilti pačių svarbiausių maisto produktų kainos.

Paaiškėjo, kad duonos kepyklos pirmadienį pakėpė žymiai

mažesnį kepaluką, bet ėmė už jį tuos pačius 42 centavus. Policija, vyriausybė ir teismo organai tuojuo ėmė už pakarpas duonos kepyklų savininkus ir atvedė juos į teismą aiškintis. Jie neturėjo teisės sauvaiškai kelti duonos kainų.

Kepaliuko kaina palikta ta pati, bet duonos kiekis veik vienu ketvirtadaliu sumažintas. Turtin-giausioji kepykla nubasta 23,500 pezetu. Jeigu savininkai nesumokės uždėtos baudos, tai bus nuvesti į kalėjimą.

Teisėjas Johnson tvarkys FBI

WASHINGTON, D. C. — Procuroras parinko penkis gabius ir prezidentas JAV staigiai vadovauti, bet prezidentas Carter nebuvo patenkintas nei vienu parinktu žmogumi. Tvirtinama, kad prezidentas pasirinko Montgomery, Ala., teisėją Frank M. Johnson Jr. FBI direktoriaus pareigoms. Jis yra geras teisininkas, gerai pažįsta pagrindinius žmogaus teisių įstatymus, todėl jis gali būti geras FBI direktorius. Jis privalės daryti, kad būtų koks FBI vadovybės patvarkymas nenusikalstų pagrindiniams žmogaus teisių įstatymams.

Kinijos pasienio sargai

Sinkainge nušove viena sovietų šnipą, bandžiusį įžengti į Kiniją.

TITO PATARIMAS ŠEIMININKUI LEONIDUI BREŽNEVUI

Trečiadienį Kremluje prasidėjo tarp Sovietų prezidento Leonido Brežnevo ir Jugoslavijos prezidento Tito pasitarimai, kuriuos Tass pavadino vykstant "šiltoje, draugiškoje atmosferoje".

Tačiau, pilnas Tito kalbos tekstas per iškiltingus pietus Kremluje antradienio vakarą rado, kad Tito yra paėmęs dar daugiau nepriklausomą liniją negu buvo manoma. Nes kai L. Brežnevas lietė tik sutariamas

BEGIN NEKREIPIA JOKIO DĖMESIO Į JIMMY CARTERIO PATARIMUS

Gen. Dajan yra įsitikinęs, kad dabartinu metu arabai nepajėgs sunaikinti Izraelio

JERUZALĖ, Izraelis. Praeitą trečiadienio vakarą Izraelio kabinetas nutarė įsteigti dar tris naujas izraelitų kolonijas kariajame Jordano upės kranto žemėje. Izraelio vyriausybė žino, kad dabartinis JAV prezidentas pareiškė neigiamą nuomonę apie izraelitų kolonijų steigimą neseniai okupuotose arabų žemėse, bet premjeras Begin nekreipia jokio dėmesio į prezidento nepasitenkinimą.

Izraelio premjeras kaltina Carterį

JERUZALĖ, Izraelis. — Premjeras Menahem Begin labai pikta apkalbino JAV vadovybę ir net prezidentą Carterį dėl jo politikos arabų klausimu. Begin tvirtina, kad amerikiečiai nepažįsta arabų, todėl ir daro jiems tokias nuolaidas. Arabai planuoja Izraelį išnaikinti, bet amerikiečiai to nesupranta.

Izraelitai arabus pažįsta daug geriau, nes yra jų kaimynai, todėl amerikiečiai privalėtų kreipti daugiau dėmesio į Izraelio vadų padarytus pareiškimus ir paties Izraelio užsispyrimą.

Rusai smarkiau baus gruzinus

TIFLISAS, Gruzija. — 1973 metais grupė gruzinų, pasipiktinusi nuolat statomomis rusiškoms operoms vieną gražų vakarą nenorėjo išeiti iš operos, kol josios nepadegė. Gruzinių protestai ir reikalavimai pastatyti bent vieną seną ar naują gruzinišką operą rusų visai nepaveikė.

Dabar eina Gruzijos operos padegimo byla. Pasirodo, kad iki šio meto veikiantieji įstatymai Maskvai atrodo ne pakankami.

Iki šio meto jeigu nebuvo konspiracijos ir niekas gaisro metu nežuvo, tai teismas galėdavo bausti padėjusius 8 metams kalėjimo. Maskva atsianti gruzinams naują įstatymą, kuris už tą patį nusikaltimą skiria 16 metų kalėjimo. Rusai bijo, kad gruzinai nepadegs naujai planuojamos statyti operos, todėl ir paskyrė tokia didelę bausmę už josios padegimą.

Kinijos pasienio sargai

Sinkainge nušove viena sovietų šnipą, bandžiusį įžengti į Kiniją.

Dabar paaiškėjo, kad jau darbiečių premjeras Rabin buvo padaręs planus Izraelio karo jėgų užimtom žemėms kolonizuoti, bet premjeras Rabin paruoštų planų nevykdė. Jis laukė dar vieno kito pasitarimo su arabais ir amerikiečiais. Premjeras Rabin manė, kad dar neatejęs laikas žydam oficialiai įsteigti naujas kolonijas okupuotose srityse. Premjeras Begin visai kitaip į šį klausimą žiūri. Jam atrodo, kad tas kolonijas reikia įsteigti be jokio atidėlojimo.

Tris naujas kolonijas Izraelis įsteigė praėjus savaitę pradžioje. Izraelio vyriausybė nutarė įsteigti tris miestelius, kuriuose apsigyvens tikintys žydai, dirbantieji aplinkinės žemės ir vedantieji naujai steigiamą pramonę. Vietos arabai galės dirbti plytų dirbtuvėse ir žemės ūkyje. Izraelio vyriausybė žingsnis finansuoti pirmuosius žvingsnius, padės izraelitams, o tikrai vėliau leis žydam kolonistams savarankiškai tvarkytis. Į naujas kolonijas eina Izraelio jaunimas, tarnavęs Ikaruomenėje ir norįs sukurti naujas šeimas. Izraelis steigia kolonijas apstoje buvusios Jordanijos žemėje. Jis neatsimena žemės iš arabų, bet bando naudoti apleistus laukus.

Gen. Moise Dajan, buvęs Izraelio kariuomenės vadas, tapęs Menahem Begino užsienio reikalų ministru, tvarko visą Izraelio užsienio politiką. Jis sutinka vietomis išlyginti dabartines sienas su arabais, bet jis visai nesirengia atiduoti arabams dabartinių metu Izraelio laikomų sričių. Jis yra įsitikinęs, kad dabar šiuo metu arabų valstybės nedrįs skelbti karo Izraeliui, jeigu jis bus pasirodęs ginti dabartines sienas. Gen. Dajan mano, kad žydam Izraelyje teks dar kelis metus sunkiau gyventi, bet blogiau arabai nieko negalės padaryti, nes jie patys yra bejėgiai.

Izraelis daug sunkiau su Washingtonu. Sekretorius Vance jiems pasakė kelis kartus žodžius dėl taikos Artimuose Rytuose, o dabar prezidentas Carter nori pasikalbėti su Izraelio vadais dėl naujai steigiamų kolonijų. Prezidentas yra įsitikinęs, kad žydu kolonijų steigimas arabų žemėse gali pakenkti ne tik Artimųjų Rytų taikai, bet ir pačiam Izraeliui. JAV išdėstė savo nepasitenkinimą Izraelio ambasadoriui Washingtono Samuel Lewis, o pastarasis nuskubėjo į Jeruzalę, kad galėtų klausimą išaiškinti su premjeru Begin ir užsienio reikalų ministru.

Socialinis draudimas ir aprūpinimas

Redaguoja PRANAS SULAS

II metai

Rugpjūčio 19, 1977, Nr. 26(30)

Klausimus ir medžiagą siųsti: 4436 So. Waptenaw Ave., Chicago, Ill. 60632

MES ATSAKOME JŪS KLAUSLATE,

Išmokėjimai padidinami su didėjančia infliacija

KL. Šiandien spaudoje, kad Social Security pensijos šiais metais padidintos 5.9 proc. Noriu paklausti, ar pensijos padidinamos automatiškai, kaip pragyvenimas pabrangsta? Ona Č.

ATS. Social Security pensijos padidinamos automatiškai, kai pragyvenimas pabrangsta.

Uždario minimumas Illinois valstijoje?

KL. Aš esu pensininkė. Mano sūnus dirbo 60 val per savaitę Chicago pietinėje dalyje "Supermarkete", ir jis gavo atlyginimo tikrai \$55 dol už tą savaitę. Jis yra 18 m. amž. Ar veikia koks nors tuo reikalu įstatymas, kuris būtų pritaikytas Supermarketei?

ATS. "The Illinois Minimum Wage" įstatymas reikalauja, jog darbdavys, pas kurį dirba 4 ar daugiau darbininkai, privalo mokėti mažiausiai \$2.30 už darbo valandą dirbančiam 18 metų ar vyresniam, mažiausiai \$1.95 už darbo valandą darbininkui, jaunesniam kaip 18 m. amž. Pagal jūsų pareiškimą jūsų sūnui mokėtą apie 92 c. už darbo valandą, vadinasi, mažiau legalio minimumo. Darbo departa-

mento inspektorius, ištyręs jūsų sūnaus skundą, galės įsakyti tam darbdaviui mokėti ne tik legalinį minimumą, bet ir sumą, kuri būtų už ankščiau atliktą darbą.

Kodėl nedarbingiems asmenims yra "laukimo periodas"?

KL. Kodėl yra laukimo laikas, kai darbininkui pripažįstama nedarbingumo pensija, ir kiek laiko reikia laukti? L.K.

ATS. Social Security įstatymas nustato 12 mėnesių laukimo laikotarpį, kad geriau nedarbingumo būtų medikališkai ištyrus. Jeigu nedarbingas asmuo neturi lėšų tą laikotarpį pragyventi, tai jam gali padėti SSI programa, tik jei ji gali būti pritaikyta.

KL. Kaip galima sužinoti tiksliai kokia bus mano pensija?

ATS. Tam reikia paduoti aplikaciją pensijai gauti. Tačiau apskaičiavimui apytikriai kiek susidarys pensijos sulaukus 62 metų pensijos, reikia kreiptis į artimiausią Soc. Sec. įstaigą ir paprašyti padaryti tą apskaičiavimą, kas užtrunka maždaug 2 mėnesiai.

Ar aš galiu pasilaikyti mirusios motinos S. S. čekius?

KL. Mano motina mirė liepos mėn. 29 d. Jos Soc. Sec. čekis ir vad. Supplemental Security Income čekis atėjo rugpjū-

čio pradžioje. Aš manau, kad aš turiu teisę tuos čekius pasilaikyti, nes ji pas mane gyveno beveik visą liepos mėnesį. Tačiau Soc. Sec. Administracija pareikalavo tuos čekius jai grąžinti, ką aš padariau. Tačiau aš maniau, kad tie pinigai—115 dolerių priklauso man. Ką jūs manote? Minnie L.

ATS. Pagal Social Security įstatymą, jūsų motinos pinigai priklauso jai, kol ji buvo gyva, o dabar čekiai reikia grąžinti Soc. Sec. administracijai.

Testamentų reikalais

KL. Ar testamentas privalo būti vien tik anglų kalba parašytas?

ATS. Įstatymas nereikalauja, kad testamentas būtų parašytas anglų kalba; jis gali būti ir bet kuria kalba parašytas, tik teisme tvirtinant testamentą reikėtų turėti prisiekusių vertėjų.

KL. Kokį poveikį į testamentą turi negalios įtaka?

ATS. Toks testamentas yra negaliojantis tokiu laipsniu, kokių jis yra išdava tokios negalios įtakos.

KL. Ar gali būti surašytas testamentas dalinai pakeistas?

ATS. Bet kuriuo laiku surašytas testamentas gali būti pakeistas to asmens, kuris jį surašė. Toks testamentas pakeitimas teisinėje kalboje vadinamas kodifikacija, kuris daromas tokia pat tvarka, kaip ir pagrindinis testamentas.

KL. Kada testamentas turi būti pakeistas?

ATS. Paprastai, pagal Illinois valstijos įstatymą, vedybos automatiškai pakeičia testamentą. Tiksliai išsiskyrimas nepašalina surašyto testamentas.

KL. Jeigu po testatoriaus mirties yra du testamentai, tai kuris galioja?

ATS. Jeigu po testatoriaus mirties surandami du prieštaraujantys testamentai, tai galioja tas testamentas, kuris vėliau surašytas. Tas pats atsitinka, kai atsiranda tame teste merte du prieštaraujantys straipsniai arba paragrafai.

KL. Ar aš galiu testamentą parašyti ant legalaus formato popieriaus, kaip nurodyta šios knygos pabaigoje?

IGNAS ŠLAPELIS

Gamtovaizdis (Aliejus)

ATS. Geriausia yra naudoti šią legalinę formą, bet jūs testamentą galite rašyti ir ant bet kurio popieriaus lakšto su testatoriaus ir liudininkų parašais. Vis dėlto, patartina vartoti šią legalinę formą, nurodant šios knygos pabaigoje. Legalinių formų su knyga jūs galite gauti N. administracijoje, taip pat bet kurioje rašomųjų dalykų (stationary) krautuvėje.

KL. Ar galima, turint savo šeimą, visą savo turimą testamentu palikti labdaros ar kitais organizacijai?

ATS. Jeigu yra žmona ar kiti šeimos nariai, teidžiama ne daugiau kaip 1/3 ar 1/2 savo turto, paskirti labdaros organizacijai.

KL. Ar leidžiama iš savo turto testamentu išskirti savo žmonai nuosavybę?

ATS. Tik ypatingais atvejais, kai yra įstatymų leidžiama, savo žmonai išskirti nuosavybę. Ar tai turite pasitarti su įstatymų žinovais — teisininkais, advokatais.

KL. Ar testatoriaus tėvai turi teisę į savo valdą palikimą?

ATS. Jei testatorius neturėjo savo vaikų, tai tėvams priklauso 1/2 turto tuo atveju, jeigu testamentas nebuvo padarytas.

KL. Ar broliai turi teisę į palikimą?

ATS. Jeigu nebūtų likę artimesnių giminų, tai brolis gautų 1/2 turto.

KL. Jeigu po testatoriaus mirties liko skolininkai, negrąžinę paskolų, ar jos panaikintos?

ATS. Skolos savinė nepašalinamos, testamentas vykdytojas išieško paskolas ir perduoda palikimams.

KL. Surašant testamentą ar galima įrašyti sąlygą, jei sūnus vestų nepageidaujamą moterį, nustotų teisės į palikimą? K. L.

ATS. Tokia sąlyga į testamentą leidžiama įrašyti. Bet neleidžiama į testamentą įrašyti, kad sūnus atsisakytų bet kurių vedybų, tai būtų priešinga prigimčiai.

KL. Ar pagal papročių teisę žodžiu "pareikštas" testamentas galioja JAV-bėse?

ATS. Galioja prieš Apgaulės statuto įvedimą. Šis statutas reikalauja, kad nekliojamo turto testamentas turi būti daromas raštu, bet nenustato rašto formos. (Šiuo reikalu plačiau pasisakykite knygoje: "Kaip sudaromi testamentai", gaunamoje "Naujųjų administracijoj").

SPECIALI POLICIJA SENIEMS, APGINTI

CHICAGO. Atst. Ellis B. Levin (D-Chicago) ir senyvių prielečių organizacijų koalicija praėjusį sekmadienį paragino Chicago Policijos Departamentą įsteigti specialų skyrių, kuris savo dėmesį kreiptų į nusikaltimus prieš senesnius žmones.

Levinas pareiškė, kad departamentas senų žmonių užpuolimus ir apipiešimus skaito ne pirmos eilės nusikaltimais ir dėlto policijos pastangos nėra efektingos prieš kriminalistus, kurie apipiešinėja senuosius. Tuo reikalu koalicija per atstovą Leviną įteikė raštą prašymą policijos superintendentui James M. Rachfordui, kad tokį skyrių įsteigtų.

"Chicago senieji net nebepraėdė apie kriminalinius nusikaltimus, nes netiki, kad policija tikrai yra suinteresuota tuos nusikaltimus išspręsti."

Balsų Pupalaisis

SŪDUVOS ŪKININKŲ STREIKAS

(Tęsinys)

Kartą valst. saug. policija gavusi žinias, kad prie ūkininkų streikų jungiasi ir komunistinis gaivalas. Tas itin reiškėsi Veiverių valsčiuje. Pasitarimus ten buvo padarytos kratos. Bene pats didžiausias veikėjas buvo arti Veiverių gyvenęs ūkininkas, kartu ir kalvis, komunistas Bernardas Medelis. Sovietams okupavus Lietuvą, jis buvo paskirtas NKVD darbininkų-valstiečių milicijos Marijampolės skyriaus viršininku. Gyresis toje apylinkėje ne tik prisidėjęs prie streiko, bet dar platino komunistinius ir streikininkų prieš vyriausybę kurstančius atsisaukimus.

Vieną vakarą tarp Marijampolės ir Sasnavos, arti Budviečių glėž stotelės, paplėtėje, streikininkai nuplovė kelis telefono-telegrafo stulpus. Valst. saug. policijos žiniomis, tą atlikęs netoli tos vietos savo ūkyje gyvenęs savanoris-kūrėjas Pūdmaitis su savo draugais. Nuvykus pas jį policijai kratos daryti (piūklui paimti), Pūdmaitis ilgai neįsileido. Pro langinių plyšius policija mačiusi viduje kelis vyrus ruošiantis naminę degtinę varyti, tad kol brogos nesumaišė su kiaulėmis ędalu, durų neatidare.

Ties ta vieta, jau Budviečio kaime, šimtamargis ūkininkas Česna vieną rytą geležinkelio posūkyje, prieš ateinant iš Kauno automatrissai, užvilko ant geležinkelio bėgių stambias medines akėčias. Laimei automatrissos vairuotojas laiku akėčias pastebėjo ir spėjo automatrissą sustabdyti, tuo būdu išvengta daugelio žmonių nelaimių.

Už šį darbą teismas Česną nubaudė mirties bausme, bet, padavus malonės prašymą, prezidentas bausmę pakeitė kalėjimu.

Česnos ūkis buvo stambus, žemė I rūšies, gyvenamas namas atrodė geras, tvirtai buvo pusėtini, klonaus didelis, bet kiauru stogu, tvorų tik žymės likę. Be samdinių, jo šeimą sudarė: jis, jo žmona, sūnus ir brolis, visi kūrė stambūs, sveiki žmonės. Bet jų paprotys buvo nenormalūs.

Marijampolėje savaitę būdavo trys prekybos pirmadieniai, trečiadieniai ir penktadieniai. Prekybinių dienomis Česna su žmona ir sūnumi arba broliu mėsą te pasirodydavo apie 12 valandą. Ką atsiveždavo, paroduodavo ir pasukdavo į restoraną. Jie čia užtrūkdavo, niausiai iki 12 valandos nakties, o arklių pabaigę, savo pašarą, kur prie tvoros pririšti, kieme uždarė, ir nuleidė stovėdavo. Kartais policija juos iš miesto išvarė, davusi, nes už tokį gyvulių kankinimą buvo galima bauda.

Bartininkų valsčiuje, kažkuris streikininkas sutikęs visai neraštingą senuką pasiūlė: jei jis išplatins jam rodumus popierius, jis jam duosias 5 litus. Kurgi ne! 5 litai dideli pinigai. Gavęs popierius ir 5 litus, senukas nesivaržydamas pakeliui metė, kitiems ir rankas davė pasiskaityti ir džiaugėsi savo uždarbiu. Kažkas apie šį vyrikį pranešė policijai. To tik ir reikėjo: policija senuką išėmė, kalėjime uždarė, o karo teismas nubaudė mirties bausme.

Kadangi senis viską nuoširdžiai papasakojo, tai teismas įsitikinęs, jog šis senis ką darė gerai neįsmanė, tik džiaugėsi uždarbiu, rado reikalą kreiptis į respublikos prezidentą bausmei pakeisti.

Tuo metu Lietuvoje buvo karo stovyra ir veikė Ypatingi valstybės apsaugos įstatymai. Pagal šiuos įstatymus, už tokį nusikaltimą teismas negalėjo skirti kitokios bausmės, tačiau rades pagal įstatymą bausmę pergriežtą, turėjo teisę kreiptis į respublikos prezidentą siūlant malonės būdu bausmę pakeisti tinkamesne. Prezidentas, rodos, paliko 5 metus s. d. kalėjimo.

Teismai baudė sterikinius, bet ir jie neapsileido: ir streikininkai baudė mirtimi ir ūkių deginimu.

Ivykdžius streikininkams mirties bausmę, svarbiausią tos bylos liudininką Pajevonio polic. nuov. viršininką Liudą Lietuvinką kiti streikininkai nutarė taip pat nubauti mirties bausme. Kai Lietuvinkas jau buvo perkeltas į Gžus toms pačioms pareigoms; bausmei įvykdyti pavedė Lietuvos kariuomenės dezertyrui psk. Gelažiui. Vieną tamsų vakarą Gelažius, atvykęs į Gžus, užėjo į nuovados raštinę ir bedirbantį prie rašomojo stalo Lietuvinką nušovė. Už šią žmogžudystę Gelažius buvo nuvestas ilgai kalėti, bet sovietams okupavus Lietuvą, Paleckis malonės aktu bausmę dovanavo. Vokiečių okupacijos metu Gelažius buvo grąžintas į kalėjimą, bet prokuroras, patikrinęs jo bylą, rado, kad bausmė dovanota prezidento malonės aktu, todėl įsakė iš kalėjimo išleisti; prokuroras nesvarstė.

(Rus. Augina)

NAUJENOS

BALZEKAS MOTOR'S

4030 Archer Ave.,

Tel. VI 7-1515

Seniausias automobilių pardavėjas lietuvis

Volare Premier Coupe

Chrysler - Plymouth - Arrow mašinos ir Station Wagon's už \$3,570 ir daugiau. (Vartotos mašinos — urmo kainomis)

Geriausi mechanikai taisymo ir priežiūros departamente

"you buy 'em we'll fly 'em!"

DEFENSE BONDS STAMPS

PASSBOOK SAVINGS...
the best way to save regularly!
5 1/4%
Paid and Compounded Quarterly
OUR SAVINGS CERTIFICATES EARN UP TO 7 3/4%
Mutual Federal Savings and Loan
2212 WEST CERNIAK ROAD CHICAGO, ILLINOIS 60608
PETER KARANAUER, President Phone: Virginia 7-7747
HOURS: Mon., Tue., Fri. 9-4 Thur. 9-8 Sat. 9-1
SERVING CHICAGO AND SUBURBS SINCE 1905

see us for HOME financing.
AT OUR LOW RATES
WITH REPAYMENT TO FIT YOUR INCOME
INSURED
2212 WEST CERNIAK ROAD CHICAGO, ILLINOIS 60608
PETER KARANAUER, President Phone: Virginia 7-7747
HOURS: Mon., Tue., Fri. 9-4 Thur. 9-8 Sat. 9-1
SERVING CHICAGO AND SUBURBS SINCE 1905

CICERO JŪRŲ ŠAULIAI

Cicero j. šaulių kuopos "Klaipėda" šauliai-ės skaitlingai dalyvavo LŠST suruoštoje Kultūrinio Savaitgalio stovykloje š. m. liepos mėn. 2-4 d. Union Pier, Mich. Ne tik, kad skaitlingai dalyvavo, bet penki kuopos šauliai buvo Kultūrinio Savaitgalio stovyklos organizacinės komisijos nariai.

Liepos mėn. 16 d. kuopos šauliai-ės dalyvavo su trimis vėliavomis Paverstų Tautų paradede Čikagos miesto centre.

Jau eilę metų Union Pier, Mich. rengiama jūros šaulių "Jūros Diena". Šiemet tą šventę rengti išpuolė Cicero j. šauliams. Šventė įvyko š. m. rugpjūčio mėn. 13 d.

Apie 9 val. iš ryto, šauliai-ės pasikrovė į savo automobilius įvairių gerbių, išvažiavo į Union Pier. Nuvykus į vietą prie Lietuvių Namų buvo iškeltos Amerikos ir Lietuvos vėliavos. Kuopos moterų vadovė R. Latonienė ir jos dvi darbinėsios iš apskrūtosios padėjėjos sesės O. Tiknevičienė ir S. Žibutienė susitvarkė virtuvėje, kad laikui atėjus visi išalkusieji būtų pasotinti. Baro šeimininkas V. Tiknevičius ir jo du nuolatiniai padėjėjai K. Lazinka ir J. Blujus rikiavo bare visokių kilniųjų gerimų bonkas, prižiūrėdami, kad kiekviena būtų savo vietoje ir sudarytų darnią rikiuotę. Baigus tvarkytis visi skirstėsi pietų pertraukai.

2 val. po pietų kuopos valdybos posėdis. 5 val. 30 min. buvo j. šaulių dalinių atstovų ir atstovų pasitarimas dėl saviešnodinio vasarinių uniformų. Šį pasitarimą pravedė LŠST Centro Vadybos vykd. vicepirmininkas ir Detroito "Švyturio" j. š. kuopos pirm. A. Sukys, sekretoriaus A. Gailius.

Vakare, išsiriškiavus uniformuotais šauliais ir šaulėmis, buvo nuleistos abi vėliavos.

Po to, prasidėjo balius Lietuvių Namuose. Cicero kuopos pirm. K. Milkovaitis atidarydamas balių, pasveikino susirinkusius ir prašė visus jaustis kaip namie, ir pristatė iš kitur atvykusius j. šaulių vadovus: Detroito "Švyturio" kuopos pirm. A. Sukį, Čikagos "Gen. T. Daukanto" kuopos pirm. E. Vengianską, St. Peterburgo kuopos valdybos narį A. Luką ir New Yorko šaulį ir šaulę (deja, jų pavardžių nespėjau užsirašyti, manau, kad tą apsilėidimą jie man atleis). Ypač gausiai dalyvavo Detroito "Švyturio", o Čikagos "Daukantičiai", ne tik, kad gausiai dalyvavo, bet dalis jų atplaukė iš Čikagos su kuopos laivu. Jiems priklausė didelis "aciū". Įėjimo bilietus pardavinėjo S. Juozaitis ir A. Gailius, o prie įėjimo bilietus tikrino augaloti ir gražiai nuaugę j. šauliai B. Petrauskas ir V. Straznickas. Jei kam nors ir būtų kilusi mintis, kad gal galės į salę patekti be bilieto, tai pamatę prie durų tuos du šaulius, metė iš galvos tą netikusią mintį, ir ieškojo dviejų dolerių, kad užsimokėtų už įėjimą.

Trumpą meninę programą, pradedamą keletą dainų, atliko sesė I. Petrauskienė, jai akomponavo A. Markauskas. Solistė buvo apdovanota gelių puokšte.

Toliau, A. Markausko vadovaujamas orkestras išjudino jaunus ir senus, sveikus ir pusioje, visi šoko užmiršę savo rūpesčius ir vargus. Tai vienu metu, pradėjus dar nedrąsiai, pradedama traukti dainą. Rodosi, kad dar kaž kaip blogai veikia balso stygos, tai tuoj nueina prie baro, "patėpa stygas" ir tuoj daina kitaip skamba. Ir taip tas ratas sukasi: virtuvės personalas maitina išalkusius, baro tarnyba pagirdo ištroškusius, o A. Markauskas su savo orkestru "išsijuoše" duoda garo, kaip Čičinsko dvare.

Laimėjimų bilietus pardavinėjo simpatingosios sesės: A.

M. ŠILEIKIS

Poilsis (Tapyba)

Ašoklienė, E. Paulauskienė, I. Petrauskienė ir M. Straznickienė, o laimėjimus pravedė A. Markauskas. Tvarkos tarnybos "bosas" A. Ašoklis sukosi kaip "vijurkas", visur tvarka buvo kuopos.

Ir taip atėjo laikas kada jau reikėjo skirstyti poilsui, nes iš ryto reikėjo dalyvauti šv. mišiose Gintaro vasarvietėje, o po pamaldų vėl susirinkti užkandžiams Lietuvių Namuose. Čia vėl gražioje broliškoje nuotaike buvo praleista keletą valandų. Kaip gražu, kad šauliai savo tarpe taip gražiai sugyvena. Tačiau kai kam nepatinka toks darnus šaulių sugyvenimas, pradedama siuntinėti nekieno nepasirašytus raštus, kuriuos pajaukiami ir niekinami šauliai. Man, rodosi, kad šaulius suskaldyti jiems nepavyks, gal tik šauliams teks apsisvalyti nuo tokio elemento.

Bendrai paėmus reikia skaičiuoti, kad "Jūros Diena" praėjo gerai ir tvarkingai. Vienas svečias paklausė iš kur mes gavome tokias skanias dešras ir kugelį, atsakiau, kad atsivežėme iš Cicero. Bet dabar galiu atskleisti paslaptį, kad tas skanias dešras pagaminome mūsų kuopos šaulys P. Putrimas, o tą skanų kugelį iškepė kuopos šaulė Pranutė Dvilaitienė. Deja, ji dėl vyro ligos, o P. Putrimas nelabai gerai jausdamasis, šioje šventėje negalėjo dalyvauti. Jiems abiemis kuopa reiškia nuosirdžią padėką.

Alf. Gailius

Baltarusijos lietuviai ir retoromanai

Prof. T. Ivanauskas, kilęs iš Baltarusijos TSR, ne vietinės reikšmės mokslininkas, ir būdamas įtakingas, drįso viešai protestuoti prieš rusinimą lietuvių tautinės mažumos Baltarusijoje. Kai jis kreipėsi į atitinkamas įstaigas Minske, reikalaujamas lietuviškų mokyklų atidarymo, jam atsakė, kad "čia tavo asmenišką išsigalvojimą". Vyko Baltarusijos lietuvių delegacijos tuo pačiu reikalu su pareiškimais, kuriuose būdavo iki 2,000 parašų. Joms atsakymas jau buvo kitoks: "Dėl saujelės lietuvių mes mokyklų neatidarysime".

Kiek dabar yra Baltarusijoje lietuvių? Po karo jų liko mažiau 50 tūkstančių. Dėl nepalankių gyvenimo sąlygų jų skaičius dabar sumažėjęs, bet ne tiek, kiek rodo vietinė statistika. Pagal 1959 metų gyventojų surašymo duomenis Baltarusijos TSR nerasta nė vieno lietuvių (!). Tik dabar Mokslo ir gyvenimas atrado jų tuomet buvus 8,4 tūkstančio (M ir G, 1972, Nr. 2). Pagal tuos pačius M. ir G. duomenis Ukrainos TSR 1970 metais lietuvių buvo 10,7 tūkstančio, o Baltarusijos TSR tik 8,1 tūkstančio (straipsnio autorius Adlys). Idomu pastebėti, kad drg. Adlys Ukrainoje rado daugiau lietuvių, negu Baltarusijoje.

Kiek iš tikrųjų dabar yra Bal-

tarusijos TSR lietuvių, nežinome. Pagal neoficialius apskaičiavimus jų turėtų būti apie 30,000.

Ar lietuvių "saujelė" turi teisę turėti mokyklas, kuriose jų vaikai būtų mokomi gimtąja kalba? Palikime nuosąly Tarybų Sąjungos konstituciją, kuri šią teisę garantuoja. Pasvarstyki-

me klausimą kitu atžvilgiu, būtent, pažiūrėkime, kaip šis klausimas sprendžiamas kitose šalyse.

Imkime pirmiausia kaimyninę socialistinę valstybę Lenkiją. Pagal oficialius Lenkijos duomenis Seinų-Suvalkų krašte gyvena 6 tūkstančiai lietuvių (iš tikrųjų jų ten yra daugiau). To krašto lietuviai turi pilną vidurinę mokyklą Punske ir kelio lia aštuonmečių bei pradinę mokyklą (visuose lietuviškuose kaimuose veikia tik lietuviškos mokyklos).

Seinuose veikia lietuvių visuomeninė kultūros draugija, Punske — dainų bei šokių ansamblis. Kai kurie kaimai turi savo chorą, prie mokyklų kaimuose yra lietuviškos bibliotekos — skaityklos. Kiek iš viso Lenkijoje yra lietuvių (jų yra Varšuvoje, Vloclave ir kituose miestuose), tikrai nežinome. prie anų 6,000 pridėkime dar 6,000. Beveik visur, kur lietuviai Lenkijoje gyvena, veikia lietuvių visuomeninės kultūros draugijos skryiai, lietuviškos skaityklos, suorganizuota saviveikla, lietuvių kalbos pamokos. Lenkijoje lietuviai leidžia net du laikraščius. Aušra eina jau nuo seniau, o neseniai pasirodė Varsnos.

Kodėl negalima pasekti socialistinės Lenkijos pavyzdžiu? Imkime kitą mūsų kaimyninę Sąjungą — Kaliningrado sritį. Kaip jau minėta, senųjų gyven-

tojų lietuvių Kaliningrado srityje po Antrojo pasaulinio karo nebeliko. Dabar ten gyvena lietuviai yra atvykęliai po karo. Pagal to paties drg. Adlio duomenis (Mokslo ir gyvenimas, ten pat) Kaliningrado srityje dabar gyvena 25,000 lietuvių. Kokias lietuviškas įstaigas jie turi? Ogi jokių jokių lietuviškų mokyklų, jokių kultūrinių įstaigų. Prieš kiek laiko švietimo ministras Gedvilas priėmė skundus: "Daug dėjų past nru atidaryti lietuviškas mokyklas Kaliningrado srityje, bet nieko iš to neišejo".

Ta pati padėtis yra Latvijoje, kur pagal 1970 metų gyventojų surašymo duomenis gyvena 30,000 lietuvių. Čia irgi jokių lietuviškų mokyklų ir jokių kultūrinių įstaigų nėra. Mėginu Rygoje atidaryti bent lietuvišką klubą, kur lietuviai galėtų poilsio metu susirinkti ir kultūringai praleisti laiką. Leidimas atidaryti tokį klubą negautas.

Tuo tarpu prieš karą Latvijoje veikė tokios lietuviškos mokyklos: Rygoje — vidurinė mokykla (gimnazija), dvi mokyklos 4 klasių ir viena 7 klasių, o provincijoje trylikos mokyklų 4 ir 7 klasių. Negi dabar, esant tarybų valdžiai, mus skriaustų tikrieji broliai latviai? Aišku, kad direktyvos eina iš kitur. Lygiai kaip ir Baltarusijos lietuvių

(Nukelta į 5 psl.)

NAUJIENOSE GALIMA GAUTI ŠIAS NAUJAS KNYGAS:

1. Jurgio Jašinsko, JULIUS JANONIS, poetas ir revoliucionierius, poeto ir šeimos paveikslai, 266 psl., minkšti viršeliai\$8.00
2. Jurgio Jašinsko, MELAGINGAS MIKASĖS LAISKAS, 72 psl., minkšti viršeliai\$1.50
- 3.A. Pakalniškio, METAI PRAEITYJE, PRISIMINIMAI, 296 psl., minkšti viršeliai\$5.00
- 4.A. Pakalniškio, ŽEMAIČIAI, ETNOGRAFIJA, 186 psl., minkšti viršeliai\$4.00

Persiuntimui paštu reikia pridėti 50 c. egzemplioriui.

Knygas galima gauti Naujienose arba pasiūnčiant čekį arba Money orderį tokiu antrašu:

NAUJIENOS

1739 So. Halsted St., Chicago, Illinois 60608

NAUJIENŲ RUDENS PIKNIKAS

IVYKS SEKMADIENI,

Rugsėjo 11 d.
POLONIA GROVE

4604 ARCHER AVE. (prie 46-tos gatvės)

Visi lietuviai maloniai kviečiami į "N." pikniką
Pradžia 12 val.

SODYBŲ PIEVELES

Nieko nėra gražesnio apie namus, kaip gražiai žaliuojanti pievelė. Kiekvienas lietuvis didžiuojasi savo pievele. Amerikoje ne visur galima gražias sodybų pieveles išauginti. Reikia patyrinėti. Dabar yra išėjusi nedidelė 40 puslapių agronomo A. Šešto knygelė, kuri vadinasi

SODYBŲ PIEVELES

Knygelėje surašyta viskas, kad liečia pieveles. Aprašyta kaip žole užauginti, kaip žemę tręšti ir prižiūrėti. Naujienos šia knygele pardavinėja. Užvažiavusieji gali knygelę įsigyti už \$1.25. Jei kas toliau gyvena arba nenori užvažiuoti, tai gali atsiųsti \$1.50 čekį arba Money Orderį, o mes knygelę jam pasiųsim. Pinigus prašome siųsti tokiu adresu:

NAUJIENOS,

1739 So. HALSTED ST., CHICAGO, ILL. 60608

PUIKI KNYGA, PARASYTA SU MEILE LIETUVAI IR ŽEMDIRBIAMS

Dr. Juozas Dauparas. ŽEMĖS ŪKIO ĮVIETIMAS. Studija. Miesto Chicagoje 1966 metais paties autoriaus lėšomis. Knyga dviejų dalių: žemės ūkio įvietimo problemos ūkininkų krašte. II dalis: žemės ūkio įvietimas Lietuvoje.

Autorius savo žodyje rašo: "Jei liūdnas lietuvių tautos likimas nebūtų sutrukęs Lietuvos nepriklausomybės gyvenimo ir nebūtų sugrįžęs gražiai išaugusių ir suklestėjusių Lietuvos politinių, ekonominių ir kultūrinių laimėjimų, šiandien, drąsiai galima sakyti, lietuvių tauta galėtų didžiuotis ir didžiuoti savo žemės ūkio kultūros vaisiais ir prilygti pačioms iškiliosioms Europos tautom".

Knygos apie žemės ūkį atrodo tik žemdirbiams skaityti, kadangi absoliuti lietuvių tautos dauguma (88.12%) buvo ūkininkai ir po pasaulį išlaikyti lietuvių absoliuti dauguma yra arba patys buvo ūkininkai, arba ūkininkų vaikai, reikia, kad ši knyga bus brangi absoliučiai lietuvių daugumai, ypač kadangi knyga su tokia meile Lietuvos žemei parašyta, kad pradėjus skaityti nebesinori pertraukti. Knyga autoriaus skiriama Lietuvai laisvės žodžiais: "Dėkingas siūnus — mylimai Tėvynei Lietuvai".

Knygos 300 puslapių su daug vaizdelių ir lentelių, kainą tik \$5.00. Gaunama Naujienose.

Čekį arba Money Orderį siųsti tokiu adresu:

NAUJIENOS

1739 So. HALSTED STREET, CHICAGO, ILLINOIS 60608

Gavę pinigus, tuojau knygą pasiųsim.

Taupykite dabar pas mus

Pas mus taupomi jūsų pinigai atlieka didelius darbus. Pirmia, jie padeda jums pasiekti asmeniškus jūsų užsimojimus. Antra, jie padeda sukurti geresnę apylinkės bendruomenę ir parūpina fondus namams įsigyti.

Taupykite dabar.

Santaupos, padėtos prieš 10 mėnesio dieną, neša nuosimčius nuo mėnesio pirmos dienos.

Išduodami Certifikatai, kurie neša iki

7 3/4%

palūkanų, priklausomai nuo įdėtos sumos ir jos išėmimo.

Investavimo knygelės sąskaitos neša

5 1/4%

UNIVERSAL

SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

1800 So. Halsted St.

Chicago, Ill. 60608

VIENA STIPRIAUSIŲ BENDROVIŲ, TURINTI DIDELES ATSARGAS

Isteigta 1923 metais.

Tel. 421-3070

Istaigos pietuose kiemas automobiliams pastatyti.

Subscription Rates:	
in Chicago \$30.00 per year, \$16.00 per 6 months, \$8.50 per 3 months. In other USA localities \$26.00 per year, \$14.00 per 6 months, \$7.00 per 3 months. Canada \$30.00 per year, other countries \$31.00 per year.	
Subscription Rates:	
trims mėnesiams \$7.50 vienam mėnesiui \$2.50	
Kėnasdoje:	
metams \$30.00 pusi metų \$16.00 vienam mėnesiui \$3.00	
Užsieniuose:	
metams \$31.00 pusi metų \$18.00 vienam mėnesiui \$4.00	
Dienraščio kainos:	
Chicagoje ir priemiesčiuose:	
metams \$30.00 pusi metų \$16.00 trims mėnesiams \$8.50 vienam mėnesiui \$3.00	
Kitoje JAV vietoje:	
metams \$32.00 pusi metų \$18.00	
NAUJIENŲ raštinė atidara kasdien, išskyrus sekmadienius, nuo 9 val. ryto iki 5 val. vakaro. Šeštadieniais — iki 12 val.	

Barzdukas vėl turės rašyti laiškus

Stasys Barzdukas, partinės savo grupės konferencijas pavadinęs "Studijų stovyklomis", Draugui vėl privalės rašyti laiškus, nes patys svarbiausieji jo pranešimai, padaryti Dainavon suvažiavusiems Lietuvių Fronto Bičiuliams, labai jau blogai atpasakoti. Suvažiavusiems frontininkų bičiuliams jis skaitė net dvi paskaitas, jose lietiščiausiu jautriausiu frontininkų kovos klausimu, bet reporteris A. P. B. Barzduko ilgai ruoštas ir apgalvotas paskaitas paminėjo tik keliais paragrafais, net neatpasakodamas jų pagrindinių minčių.

Atrodo, kad marijonai, pajutę, kur tie mūsų bičiuliai, prieš pačius lietuvius atidaro fronto liniją ir kaip jie kerta pačiam Draugui per kišenę, bando vengti labai jau aiškiai frontininkų pozicijas dėstyti ir ginti. Anksčiau Barzdukas išėdavo Drauge ilgaisiais straipsniais, o paskutiniu metu savo samprotavimus laisvai jis gali išdėstyti tik Nainio redaguojamame Pasaulio lietuvių, o Drauge jis turėjo tenkintis tik laiškais. Anksčiau Barzduko paskaitos, kad ir frontininkams, ar jų bičiuliams Drauge buvo ištisai spausdinamos, o dabar pasitenkina tik keliais paragrafais paminėti kelias jo mintis. Korespondencija iš Dainavos taip surašyta, kad joje labai gražiai apeitos pačios pagrindinės mintys ir visai nepaminti svarbiausieji jo rūpesčiai.

Pirmą pranešimą suvažiavusiems frontininkų draugams, susipratusiems ar nesupratusiems, bet bet juos sekantiems, jis skaitė apie šių dienų lietuviškos spaudos aktualijas. Barzduko paskaitai dirvą paruošė Dr. Rožė Šomkaitė, ilgametė mokytojo Juozo Ambrazevičiaus draugė ir bendradarbė. Ji vyriausiam frontininkų vadui akis užmerkusi. Ji kalbėjo apie lietuvių fronto bičiulių sąjūdžio organizacinius bei ideologinius klausimus. Ji nelietė pačių frontininkų sąjūdžio organizacijos ir ideologijos, bet kalbėjo apie frontininkų bičiulių sąjūdį. Svarbiausias jos klausimas buvo bičiulių sąjūdžio "rezistencinė dvasia svetur". Reporteris, aprašinėjas šiuos svarbius visiems lietuviams klausimus, taip viską nurašė, kad skaitytojas, nebuves toje frontininkų konferencijoje, negali suprasti apie kokią rezistenciją įtakinga frontininkų veikėja kalbėjo: ar apie frontininkų rezistenciją prieš

Lietuvos okupantą, ar apie lietuvių rezistenciją prieš tikrą frontininkų pastangas pasipriešinimą okupantui trukdyti? Ji kalbėjo apie "rezistencijos dvasią svetur". Ji nekalbėjo apie lietuvių rezistenciją prieš okupantą pačioje Lietuvoje, bet apie "rezistenciją" frontininkų politikų "svetur". Galima surasti Amerikoje, Australijoje, Kanadoje, Vokietijoje ir kitur. Vietomis frontininkams pavyko tą rezistenciją palaufiti, suskaldyti, konfuziją sukelti, bet pačioje Jungtinėse Valstybėse tas reikalas eina žymiai lėčiau ir sunkiau.

Draugo korespondentas pamini, kad Barzdukas didžiausia aktualija skaitė Tomo Venclovos atvykimą į Ameriką ir kažkokį pranešimą Akiračiuose. Visos kitos Barzduko frontininkų bičiuliams aiškintos aktualijos šitaip paminėtos viename trumpame paragrafe:

"Kita mūsų spaudos aktualija yra JAV Bendruomenės reikalai. Atskalinai pasisavino jos vardą ir stengiasi jį pasilaikyti. Gaila, bet klausimą tenka spręsti net amerikiečių teismo keliu. Po to prelegentas nušvietė savo paties polemika dėl krikščionių demokratų suvažiavimo priimtų tendencingų rezoliucijų. Po pranešimo buvo gyvos diskusijos, kuriose dalyvavo nemaža dalyvių". (Draugas, 1977 m. rugp. 17 d. 5 psl.).

Jeigu Barzdukas savo bičiuliams tik tiek pasakė, kiek apdairus reporteris parašė, tai saviems jis nieko nepasakė. Jis tik apgailestauja, kad Barzduko bičiuliai turės Bendruomenės klausimą spręsti amerikiečių teismuose. Jeigu Barzduko "unaras" nebūtų buvęs toks didelis, jeigu jis savo leitenantams būtų pataręs paklausti Dr. Leono Kriauceliūno, susėsti ir pasitarti, tai gal būtų galima apsieiti ir be amerikiečių teismo. Bet argi mokytojas, neįpratęs su mokiniais tartis, gali paklausti daugiau visuomenės patirties turinčio daktaro? Jis atsiskaitė tartis ir liepė apibarti tuos, kurie turėjo drąsos su Dr. Kriauceliūnu pavartoti visų civilizuotų žmonių priimtus metodus.

Barzdukas ne tik nesitarė, bet jis patarė savo bičiuliams, vietoj pasitarimo, eiti į amerikiečių teismą. Iki šio meto visa frontininkų spauda kaltino Reorganizuotą lietuvių Bendruomenės vadovybę, traukusi kitus lietuvius į amerikiečių teismą. Šiam savo kaltinimui įrodyti jie nepaminėjo nei vieno konkretaus įvykio, kur Reorganizuota Bendruomenė būtų traukusi Barzduką, jo su gurtą Bendruomenę arba tos Bendruomenės koki padalinį. Tokio įrodymo barzdukiniai neturi, nes Reorganizuota Bendruomenė niekad netraukė į teismą bet kokios kitos Amerikos lietuvių organizacijos arba jos padalinio.

Barzduko vadovaujama organizacija yra pirmoji vietoje Amerikoe, kuri patraukė į amerikiečių teismą kitą lietuvių organizaciją. Įdomiausia, kad ji traukia ne kurią politinę, ideologinę ar religinę organizaciją teisman, bet traukia teisman tuos, kuriuos prieš kelis metus išmetė iš Bendruomenės. Barzdukas traukia teisman lietuvių Bendruomenės narius, tiek daug pastangų padėjusius įtraukti į lietuvių Bendruomenės apylinkės Marquette Parko ir Cicero Bendruomenės. Barzdukas manė, kad Gaila, nusiūstas į Chicago, išmėtytų veikiančias Bendruomenės apylinkes ir tuo reikais bus baigtas. Bet išmestieji apsidairė, pasitarė ir išaiškino, kad Gaila neturėjo teisės jų iš Bendruomenės išmesti, nes Illinois valstijoje pirmininkas Gaila buvo bebalsis. Gaila nesiregistravo, užtat išmestieji užsiregistravo. Už tą registravimą Barzdukas dabar traukia teisman legaliai veikiančią, atskaitomybę apie savo darbus duodančią ir Lietuvos reikalais besirūpinančią organizaciją

M. Šileikis

Žiema (Akvarėlė)

DELFINA TRICIENE

"DRAUGO" PREMIJUOTA ROMANĄ PERSKAICIUS

(Tėsinys)

Mažoje vietovėje Vidugirio adresą surasti nebuvo sunku. Iš už kulkau namuko pasirodė kauptuku nešinas barzdotas vyras.

— Sveikas Kostai Vidugir! — tarė milicininkas Vėbra. Vyras pablyško... Sūnus Algis Sadauskas puolė tėvui į glėbį...

Kostas Vidugiris prisipažįsta, kad Nemune paskendo Vilnius Sadauskas, gabus, mokytojų mylimas, iš geros šeimos kilęs jaunuolis, o jis, motinos palėstas, nepasiruošęs, negabus, nuarė tapti Vilniui Sadausku. Vokietijoje pasidars dokumentus, gniužęs po užsidėta pareigų našta, suvaldina žuvimą ir jau kaip milicininkas Donatas Vėbra, — Kostas Vidugiris susiranda ka-

dais mylėtą Nijolę, dabar naš. Atrodo, kad už jį kalba ir veikia Dargužienė, kuri tesia vyro pats autorius. Nenuostabu, kad pradėta darba, tarybinių knygų šiam svarbiausiam personažui platinimą, ir pradeda naują gyvenimą — tokio milicininko nėra.

Milicininkui tai ne staigmena: jis visa tai jau buvo nustatęs tirdamas Sadausko žuvimą aplinkybes. Išaiškines paslėptą eksponatų vietą bei saujos skamento, kai tuo tarpu diktatori-

tikų likimą, milicininkas patriotinę pareigą atliko. Pasikvietęs aplankyti Lietuvą prie jo prisiriusi Algį Sadauską, Donatas Vėbra atostogas baigia.

Knyga nėra parašyta tik skaitytojo malonumui: jos tikslas ir paskirtis — propaguoti ryšius su ok. Lietuva, t. y. su ok. Lietuvos oficialiais tarybiniais organais. Tur būt, neatsiras nė vieno, kuris perskaitęs knygą dėl to suabejos.

Romano literatūrinės pusės nenagrinėsiu — ne toks šio romano tikslas, deja, negaliu nešiojant pasidars dokumentus, gniužęs po užsidėta pareigų našta, suvaldina žuvimą ir jau kaip milicininkas Donatas Vėbra, — Kostas Vidugiris susiranda ka-

dais mylėtą Nijolę, dabar naš. Atrodo, kad už jį kalba ir veikia Dargužienė, kuri tesia vyro pats autorius. Nenuostabu, kad pradėta darba, tarybinių knygų šiam svarbiausiam personažui platinimą, ir pradeda naują gyvenimą — tokio milicininko nėra.

Laisvų kraštų policijos pasnagai: jis visa tai jau buvo nustatęs tirdamas Sadausko žuvimą aplinkybes. Išaiškines paslėptą eksponatų vietą bei saujos skamento, kai tuo tarpu diktatori-

nio režimo milicininkas yra ištikimas režimo frankis, ramatis ir gynybas.

Milicininko tipą turėjome progą pažinti pirmosios komunistų okupacijos metais. Tai jį mąsinių trėmimų metu atliko patį šlykščiausią darbą: gaudė ir grūdė į vagonus geriausius mūsų tautos žmones, tempė iš lovų gimdyves su kūdikiais, mušė bejėgius senelius. Vieną enkavedistai tiek nebūtų padarė, nes nepažino krašto nei žmonių. Milicininko rankos iki kaulų sumirkusios mūsų partizanų krauju.

Gal dabar milicininkas pasikeitė? Ne. Po Romo Kalanos susidėginimo jis vėl suakruvino lietuviškojo jaunimo kraują, reikalavusio Lietuvai laisvės. Milicininkas, kaip Makbetas, kruvinų rankų nebenušplaus...

Šiuo metu milicininkas tardo ir kankina tikėtinuosius, gaudina mokyklų vaikus, persekdoja kraštotyriminkus. Tik pasikaitykime Liet. Katalikų Bažnyčios Kronikas.

Dvidešimt su viršum puslapių autorius skiria jau beveik užgesusiai Shenandoah lietuvių kolonijai. Čia milicininkas surandą Vilniaus Sadausko dėdę, buvusį salimninką. Viskas dvelkia muziejine senovą, viskas nugrimzde į praeitį... Tuščia bažnyčia tik praėjusią vakarą pasiskirti atlikusi...

(Bus daugiau)

V. KAROSAS

Radvila Juodasis

(Komentarai)

Dar ryškesnei iliustracijai pacituosime prel. M. Krupavičiaus tipingai subjektyvaus galvojimo samprotavimus: "Gyvenam tuos laikus, kada pasaulyje susigrūmė didžiausios jėgos — katalikybės ir raudonosios komunizmas. Visos kitos jėgos traukiasi iš kovos arenos ir nyksta. Vienas tų milžinų šioj žūtutinėi kovoj taip pat turės žūti. Kuris? Tai jau priklauso nuo mūsų — krikščionių demokratų — valios ir pasiryžimų" (M. Krupavičius, "Krikščioniškoji demokratija", 1948 m. psl. 41).

Kaip matome, Krupavičius, kaip anuometinis VLIKo pirmininkas, nesiorientavo pasaulio jėgų sudaryme, nes ne katalikybė bet Amerika ir Vakarų demokratija vadovavo laisvajam pasauliui, o savo siekius grindė vien "valia ir pasiryžimu".

Reformacijai, ir ypač kálvinizmui, priklauso objektyvaus galvojimo atstatymas, kuris buvo žinomas antikiniam pasauliui. Teologinėmis kategorijomis galvojančiam pasauliui, kad žmogaus veiklą apsprendžia Dievo valia, arba filosofiniai reiškiant — objektų veiksniai ir sąlygos. Žmogus, neturėdamas poeto talento, net per didžiausias pastangas netaps poetu, o tik eiliadirbiu. Iš kitos pusės, net apdovanotas dideliu talentu, bet patekęs nuo gimimo į skurdų baudžiamąją, net tijos, ar prispaudo gyvenimą, netaps poetu, nežinantis didžiausių troškimų ir maldu.

Reformacija emė įgyvendinti Kristaus paskelbtą mokslą: "jūs pažysite tiesą, o tiesa išlaisvins jus" (Jo

no, 8-32). Ant šio principo tapo subrendintas laisvas žmogus, kuris sukūrė vakarietišką kultūrą ir demokratine santvarka. Net tamsi ir prietaringa liaudis, ne pūslėtos darbininkų rankos, ne savo gimtosios žemės meilė, kaip tai tvirtina liaudinės demokratijos doktrinieriai, sukūrė naujusius amžius, vakarų kultūrą, demokratiją, bet renesanso, humanizmo ir, svarbiausia, reformacijos dvasios ir idėjų įgyvendinimas žmonėse ir tautose.

Nuo Voltaire laiku istorija imta žiūrėti ne kaip chronologinį viešpatavusių karalių aprašymą, bet kaip formavosi ir keitėsi žmonijos ir paskirų tautų kultūra ir civilizacija. Žvelgiant šiuo požiūriu į DLK istoriją, tenka konstatuoti faktą, kad pati lietuvių tauta nedalyvavo Lietuvos vakarietiškios kultūros ir civilizacijos kūrime. Kunigaikštijos kultūros ir civilizacijos rūmai buvo statomi amatininkų, profesionalų ir dvasiškių, atvykusių iš užsienio. Visos pastatytos bažnyčios ir vienuolynai, didikų ir bajorų rūmai, nukalti ginklai ir pinigai, pasiūti dvariškių drabužiai, padaryti vidaus įrenginiai, knygos ir mokslo, jei nebuvo pagaminti Lietuvoje gyvenančių svetimsalių, tai buvo atgabenti iš užsienio.

Visa prekyba, finansai ir bendrai miestų ekonominis gyvenimas buvo sukauptas svetimsalių rankose. Tokia padėtis išliko per visą DLK istoriją, prasitęsė per carinę okupaciją ir dominavo nepriklausomybės laikais.

Tauta, nesugebanti kurti aukštesnės kultūros, negali būti nepriklausoma, o tuo labiau laisva. Mūsų istorikai neskiria nepriklausomybės sąvokos nuo suvereniteto. Buvo ir yra daugelis suvereninių valstybių, bet jose viešpatavo ir viešpatauja savi ar svetimi despo-

tai. Nepriklausomybės sąvoka pirmą kartą istorijoje išliko su šveicarijos reformacija, Oliverio Cromwelio revoliucija ir Amerikos nepriklausomybės paskelbimu. Radvilos Juodojo genijus apsisėmė kaip tik ta kryptimi, nes jis siekė užtikrinti DLK savarankiskumą, kas artimai atatinka nepriklausomybės sąvokai, bet ne suverenumui. Jis puikiai suprato, kad viena kunigaikštija negalės atsilaikyti prieš augančią Rusijos galybę, tad sprendimo pirmą ieškojo reformacijos pergaleje Lietuvoje ir Lenkijoje, o tai nepasisekus, nukreipė savo pastangas į Baltoskandijos sąjungos sudarymą.

Radvilos Juodojo genijus siekė dar toliau. Jis numatė, kad reformacija išlaisvins lietuvių tautą iš katalikiškos stagnacijos ir grąžins jai kūrybinį potencialą kurti savitą aukštesnio lygio kultūrą, kas užtikrintų lietuvių tautai nepriklausomybę ir laisvę.

Prasižengimai tiesai

Bušackis gan niūromis varšomis užbaigia Radvilos Juodojo ankstyvą mirtį. Jam sulaukus 50 metų amžiaus. Nežiūrint savo didelių laimėjimų pasiektų patikūniais savo gyvenimo metais, jis, begindamas DLK nuo primetamos lenkų unijos, prarado žygiavimo Augusto malonę, kuris, pasirašydamas Tridento susirinkimo nutarimus, perejo į kontrreformacijos stovyklą.

Radvila Juodasis, gelbėdamas situaciją, Bielsko seime atsisakė savo ir visų kunigaikštijos didikų vardu nuo privilegijų smulkiosios bajorijos naudai, tuo išmušdamas iš lenkų rankų svarų propagandinių ginklų, kas vėliau padėjo sudaryti vieną Lietuvos frontą prieš uniją.

Vietoje sudarymo numatytos santarvės su švedija, prasidėjo karo veiksmų dėl Livonijos. Tuo pačiu laiku Jonas Žigauris pasiekė Polocką. Šiame kritiškame momente, anči Bušackio, Radvila emė žvelgti į velstiečius, kaip į potencialią jėgą, kas jį priartino prie arionių ideologinių pozicijų reikalavusių baudžiavos panaikinimo ir laisvų suvienijimo.

Bušackio teigimu, pasiremiant nunciančiais Comendont relikvijomis, Radvila Juodasis, atsimetęs nuo kalvinizmo ir perėjęs socializman, to nepatvirtina rimti Lietuvos reformacijos tyrinėtojai. Prof. St. Kot ir J. Tazbir nurodo, kad Radvila pamatė arionių veiklos pragaištįgumą reformacijai, apie ką savo laiku buvo įspėtas paties Kalvino, pareikalavęs iš žygiamento Augusto išimti visus svetimsalius arionius, kurie sudarė sąjūdžio branduolį. Karalius pradžioje pažadėjęs išpildyti Radvilos reikalavimą, bet pasitaręs su kard. Hosijum paliko arionius krašte, nes "karas tarp eretikų yra nauda Bažnyčiai".

DLK žemaitijos seniūnas Kiška, iš motinos pusės Juodojo giminė, rėmė ir globojo arionius savo valdoje. Geriausiai tą reikalą nušveičia paties Radvilos Juodojo rašyti laišku Kalviniui, ir po jo mirties šveicarių teologams, kuriuose jis pareiškia savo ištikimybę reformatų tikėjimui ir prašo teologinio patarimo, kaip atremti arionų sukeltą smūgį jo vadovaujamoje Bažnyčioje.

(Bus daugiau)

SKAITYKITE IR PLATINKITE
DIENRAŠTĮ "NAUJIENAS"

